

N:o 23.

Ank. till Riksd. Kansli d. 7 Mars 1871, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Riksdagens år 1870 församlade Revisorers berättelse angående verkställd granskning af de under Kongl. Kommers-kollegii förvaltning ställda fonder och medel.

(R. A.)

Efter erhållna remisser å denna, från trycket utgifna och bland Kamrarnes ledamöter utdelade, revisions-berättelse, har Stats-Utskottet genomgått densamma jemte ofvanbemälda Kollegii deröfver afgifna och till trycket jemväl befordrade samt berättelsen bifogade underdåniga utlåtande; och får Utskottet nu meddela sitt yttrande, angående de af Revisorerne gjorda framställningar.

1:o.

Angående fördröjd granskning af räkenskaperna för tvänne anslag.

(Rev.-ber. sid. 10.)

Revisorerne hafva fästat uppmärksamheten dervid, att 1869 års redogörelser för anslagen *dels* till godtgörelse af svenska och norska konsulers förskott för nödstäldt svenskt sjöfolks understöd och hemförskaflande, *dels* ock till ersättande af sådana bevisliga utgifter för svenskar, hvartill konsulerna enligt förut gällande bestämmelser ej varit berättigade till godtgörelse af allmänna medel, hvilka tvänne räkenskaper redan den 3 Maj sistlidet år till Kammarrätten ingått, ännu icke, då Revisorerne den 14 nästlidne Oktober afgåfvo deras berättelse, blifvit granskade uti Öfver-revisions-departementet.

Uti häröfver afgifvet utlåtande, hvilket finnes intaget sid. 407 i Revisorernes berättelse, angående Statsverket, har Kammarrätten anført, att Öfver-revisions-de-

partementets Civil-räkenskapskontor, hvilket har till åliggande att granska ifrågasvarande båda redogörelser, af Kammarrätten under den 18 Juni 1869 erhållit föreskrift att verkställa berörda arbete så tidigt att detsamma vore afslutadt före Revisorernes hvarje år inträffande sammanträde, samt att, efter det nämnda Revisionskontor hos Kammarrätten förklarat att nu anmärkta dröjsmålet tillkommit genom förbiseende af kontoret vid fördelningen af de detsamma tillhöriga, närmare 300 särskilda räkenskaper omfattande, vidlyftiga revisionsgöromål, Kammarrätten ytterligare förstärkt Civil-räkenskapskontoret vidtaga sådan åtgärd, att felaktighet af anmärkta beskaffenhet för framtiden ej må ega rum.

Med afseende å hvad sålunda blifvit upplyst, hemställer Utskottet,
att det af Revisorerne anmärkta förhållande icke må till vidare åtgärd föranleda.

2:o.

Angående bevakningen och indrifningen af Manufaktur-diskontens osäkra fordringar.

I afseende på det sätt, hvarpå bevakningar och indrifningar af Manufaktur-diskontens osäkra fordringar besörjas, hafva Revisorerne anmärkt, att kraf för dylika fordringar i allmänhet endast hvar tionde år förnyas, hvaraf blifvit en följd att personer, hos hvilka sådana förnyade kraf efter denna långa tids förlopp anställas, anmälles hafva flera år dessförinnan aflidit. Enär derigenom kunde inträffa, att gäldenär, hvilken under den tid, som förflutit mellan de olika bevakningstillfällena, kommit uti bättre ekonomiska omständigheter, vid krafkets förnyande kunde återigen hafva råkat i obestånd, hade det förekommit Revisorerne vara för bevakande af diskontens rätt angeläget, att utsökningen af berörda fordringar med mera skyndsamhet handlades, samt att i sådant afseende de ombud i landsorterna, som af Ombudsmannen anlätades, kunde få sig ålagdt att hvarje år hos Ombudsmannen anmäla de förändringar rörande gäldenärernas lefnadsförhållanden, som må hafva under året inträffat; och hafva Revisorerne ansett, att så mycket heldre en lämpligare anordning af de åtgöranden, hvilka i förevarande hänseende tillkomma Manufaktur-diskontens ombudsman, torde kunna vidtagas, som, enligt hvad vid granskningen af bankodiskontens räkenskaper framginge, någon likartad anledning till anmärkning dervid icke förekommit.

Uti sitt i anledning häraf afgifna och revisionsberättelsen bifogade utlåtande (sidd. 23, 24) har Kommers-kollegium, med öfverlemnande af Ombudsmannens i ämnet afgifna förklaring, hufvudsakligen anför, att Kollegium, lika med Ombudsmannen, ansåge det icke vara med något för diskontfonden nyttigt ändamål förenligt

att oftare, än som skett, eller i allmänhet omkring hvar tionde år, anställa kraf mot gäldenärer, hvilkas fullkomliga obestånd blifvit, på sätt Advokat-fiskalen i sitt yttrande närmare utvecklat, i laglig ordning styrkt, såvida icke någon särskild anledning förekomme, att till bevakande af Manufaktur-diskontens rätt och bästa of-tare eller med kortare tids mellanrum söka verkställighet af utslag å någon gälde-när, som kunde vilja obehörigen undandraga sig att sin betalningsskyldighet full-göra, i hvilket sednare fall sådant förnyadt kraf visserligen icke heller uteblifvit; att Kollegium vitsordade det synnerliga nit och den städse vaksamma omtanke, hvarmed Diskont-ombudsmannen under en lång följd af år skött sin ansvarsfulla befattning och att, genom hans i enskilda fall vidtagna åtgärder, det varit möjligt att få diskontens rätt tillgodosedd på ett sätt, som icke skulle varit förhållandet, derest han inskränkt sin verksamhet i ty mål till ett endast formelt aktgifvande på de åligganden, som antingen på grund af lag eller enligt instruktion tillhöra denna befattning; samt att Kollegium i öfrigt, på de af Advokat-fiskalen hufvud-sakligen angifna skäl, ansåge, att krafns anställande hvarje år för indrivande af di-skontfondens osäkra fordringar icke skulle medföra någon vinst för fonden, utan endast ådraga densamma ganska kännbara utgifter.

Uti ofvannämnda af Ombudsmannen i ämnet afgifna förklaring har förhållan-det med ifrågavarande osäkra fordringar blifvit närmare utredt; och då Utskottet, för sin del, funnit hvad Revisorerne i förevarande fall anmärkt vara på ett nöjak-tigt sätt förklaradt, hemställer Utskottet,

att den gjorda anmärkningen må förfalla.

3:o.

Angående redovisningen för användandet af den rikets stapelstäder tillkommande tolagersättning.

(Rev.-ber. sidd. 11, 12. Komm.-koll. utl. sidd. 24—28.)

I sammanhang med granskningen af de under Kongl. Kommers-kollegium ställda fonder och medel, hafva Revisorerne tagit närmare kännedom om sättet för den redovisning till statsverket, som rikets till ersättning för mistad tolag be-rättigade städer böra, på grund af Kollegii Cirkulär den 28 Oktober 1851, afgifva angående dessa för särskilda ändamål afsedda ersättningsmedels användande, och hvilka medel, om de än icke stå under Kommers-kollegii direkta förvaltning, dock äro ställda under Kollegii kontroll; och hafva Revisorerne i sådant afseende hufvudsakligen anført:

att, oaktadt sådana uppgifter, hvilka enligt Kollegii ofvannämnda cirkulär böra omfatta redogörelse för trene år samt från och med 1852 hvar 3:dje år före April

månads utgång till Kollegium insändas, bort vara i Kollegium att tillgå för åren 1867, 1868 och 1869, saknades dock den 7 sistlidne September sådana uppgifter från städerna Calmar, Christianstad, Gefle, Haparanda, Hudiksvall, Kongelf, Landskrona, Luleå, Malmö, Marstrand, Norrköping, Oscarshamn, Piteå, Stockholm, Strömstad, Söderhamn, Söderköping, Sölvesborg, Uddevalla, Umeå, Warberg, Wenersborg, Wisby och Ystad;

att Kommers-kollegii Kammarkontor icke förr än uti ett nyssnämnda den 7 September dateradt och den 9 i samma månad till Kollegium inkommet memorial anmält att dylika uppgifter ännu saknades från åtskilliga städer;

att dessa uppgifter, för så vidt Revisorerne kunnat inhemta, icke underkastas någon annan åtgärd än att de, om de varit till Kollegium direkt adresserade, remitteras till Kammarkontoret, der de sedermera förvaras, men, om de varit ställda till Kammarkontoret, utan vidare anmälan inför Kollegium, lades till handlingarne;

att af de »uppgifter», hvilka redan år 1867 bort inkomma och hvilka vid tiden för revisionsberättelsens afgifvande från samtliga vederbörande städer funnos tillgängliga, åtskilliga, exempelvis de för Calmar, Christianstad och Haparanda, upptoge förhållandet för sex föregående år, hvaraf ville synas, att, oaktadt Kollegii antagligen upprepade gånger aflåtna påminnelser, en del städer icke i vederbörlig ordning ställde sig Kollegii cirkulär till efterrättelse;

att, med få undantag, samtliga de i Kollegium rörande ifrågavarande medel tillgängliga redovisningar, af hvilka Revisorerne varit i tillfälle att taga kännedom, endast syntes utgöra mer eller mindre kortfattade transsumt ur vederbörande stads generela räkenskaper utan all slags verifikation, och icke lemnade någon särskild redovisning för tolags-ersättningsmedlens användande i annan mån än för såvidt desamma i samtliga utgifters bestridande ingått, hvaraf följde, att af dessa redogörelser ingen kännedom kunde hemtas om de utgifter, till hvilka ifrågavarande medel blifvit tagna i anspråk; samt

att af hvad sålunda blifvit anfördt framginge, att Revisorerne icke kunnat erfara huruvida och på hvad sätt Kollegium utöfvat den i dess ofta återopade cirkulär föreskrifna kontroll.

Uti sitt ofvannämnda till Kongl. Maj:t afgifna underdåniga utlåtande, hvilket finnes revisionsberättelsen bifogadt, har Kollegium lemnat en framställning om de försök, som tid efter annan blifvit från Kollegii sida gjorda för att få de ändamål närmare bestämda, till hvilka tolagen och öfriga afgifter af handeln och sjöfarten skulle få användas, men hvilka försök dock icke haft annan påföljd, än att Kongl. Maj:t till Rikets 1844 och 1845 församlade Ständer aflåtit nådig Proposition om en förändrad reglering af städernas tolag; hvarvid Kongl. Maj:t likväl i nåder förklarade sig anse att, såsom vilkor för den föreslagna tolagsersättnings tillgodonjutande, uttryckligen borde föreskrifvas, att, intilldess annorlunda kunde förordnas, då gällande bestämmelse angående tolagsmedlens användande i hvarje stad skulle tjena till efterrättelse, och att för hvar år behörig redovisning för ersättningsmedlen

skulle uppgöras och inom April månads utgång nästföljande år till Kollegium från Öfverståthållare-embetet i Stockholm och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i landsorterna insändas; men denna nådiga Proposition hade icke blifvit af Rikets Ständer bifallen. I anledning af sedermera vid 1850—1851 års riksdag väckta enskilda motioner, deri yrkats att verifierade räkenskaper öfver uppbörden och användandet af tolagsmedlen måtte infordras och framgent öfverlemnas till granskning af Statsrevisorerna, förklarade Rikets Ständer, uti underdånig skrifvelse af den 26 Augusti 1851, sig icke kunnat bifalla hvad sålunda blifvit påyrkadt, emedan tolagsuppbörden blifvit, enligt Kongl. Maj:ts nådiga Bref af den 21 September 1715, anslagen till vidmakthållande af bryggor och packhus jemte andra nödiga byggnader samt till utgörande af andra omkostningar i städerna, och *medlen således blifvit städerna från äldre tider anslagna för bestridande af förefallande kommunala behof*, hvarföre de icke kunde hänföras till sådana med statsverket gemenskap egande allmänna medel, hvilkas förvaltning vore underkastad Rikets Ständers Revisorers granskning; men Rikets Ständer hade deremot ansett lämpligt att, i öfverensstämmelse med hvad Kongl. Maj:t uti förberörda Proposition till 1844—1845 års riksdag föreslagit, officiella uppgifter rörande tolagsmedlens belopp och användande blefve till Kommers-kollegium insända för vinnande af kontroll, huruvida medlen till de afsedda ändamålen användas. Till följd af denna Rikets Ständers skrifvelse och i enlighet med deruti uttryckta anhållan hade Kongl. Brefvet den 1 Oktober 1851 blifvit utfärdadt, hvars innehåll är genom Kollegii ofvanberörda Cirkulär af den 28 i samma månad allmängjort.

Genom sistomförmälda stadgande hade ingalunda skett någon förändring i bestämmelserna om de ändamål, till hvilka tolagsmedlen dittills fått användas, utan fastmera bekräftats stapelstädernas rätt att förfoga öfver nämnda medel efter de föreskrifter, som före år 1844 voro gällande. Lika litet hade någon ändring i dessa bestämmelser sedermera egt rum. Kongl. Maj:t hade tvärtom, när under den 18 December 1857 förordnades om tolagsafgifternas upphörande mot godtgörelse från tullmedlen, uttryckligen förklarat, att det förändrade sätt, hvarigenom städerna komma i åtnjutande af den fordna tolagen, ej skulle medföra någon rubbning i den städerna tillförsäkrade dispositionsrätt öfver deras tolagsmedel eller föranleda till förändring uti dittills gällande stadganden angående tolagens användande.

I allmänhet ingick tolagen i städernas kassor och användes till bestridande af behof utaf särdeles skiljaktig beskaffenhet, angifna för hvarje stapelstad uti en vid Kollegii underdåniga berättelse af den 28 Februari 1834 fogad fullständig tabell. Kollegium har vidare erinrat om de Kongl. Resolutioner, på grund af hvilka tolag förunnats många stapelstäder. Innan enahanda förmån genom åberopade nådiga Bref af den 21 September (2 Oktober) 1715 tillades samtliga stapelstäder. Sålunda hade genom Kongl. Resolutionen den 15 Mars 1638 tolag beviljats Calmar »enkanerligen till Magistratens och välbeställte embetspersoners underhåld, stadens Communhuus och byggningar och i andra bördors lättande»; enligt Kongl. Resolutionen

den 24 November 1660, hvarigenom tolag förunnats Landskrona, skulle tolagsafgifterna «till stadsens tarf och förmeerelse användas»; enligt Kongl. Resolutionen sistnämnde dag och år, rörande staden Warbergs tolag, skulle Borgmästare och Råd deröfver till stadens gemena bästa disponera och förordna; enligt Kongl. Resolutionen den 17 December 1660, hade tolag medgifvits åt Helsingborg »till Borgmästares och andre tjenstemäns aflöning, stadens publique byggningar samt andra stadens tarfvor och angelägenheter» o. s. v. Dessa exempel vore tillräckliga att belysa uttrycket uti 1715 års åberopade Kongl. Bref, att somliga stapelstäder «njuta för alla vid stora sjötullen inkommande och utgående vahrer en viss tolag och andra rättigheter, hvarför bryggor, packhus och andra nödiga byggningar vidmachthållas samt andra omkostningar betalas»; och då genom sistnämnda nådiga Bref tolag förunnats alla stapelstäder, som icke redan hade en sådan inkomst att tillgå, för samma omkostnad och byggnad, så saknades ej skäl för Rikets åren 1850 1851 församlade Ständers antagande, att tolagsafgifterna blifvit stapelstäderna anslagna för bestridande af förefallande kommunala behof.

Af de sakförhållanden, som Kollegium sålunda utredt, ansåge Kollegium otvetydigt framgå, att *ännu* icke några föreskrifter, på grund af hvilka tolagsersättningsmedlen skola till vissa bestämda ändamål uteslutande användas, blifvit meddelade. Det kunde då frågas, för hvilken kontrolls vinnande uppgifterna om tolagsersättningsmedlens belopp och användande skola till Kollegium insändas. Kollegium hade för sin del icke kunnat fatta föreskriften i detta afseende annorlunda, än att Kollegium borde tillse, det medlen blifva använda, och att de användas för hvarjestadsgemensamma bästa. Att Kollegium vid dylik granskning ansett sig böra så litet som möjligt utöfva förmynderskap i afseende å kommunernas hushållning, vare sig att medlen stundom icke blifvit till fullo använda, eller att olika åsikter kunnat hysas om sättet, hvarpå de användts, varit till en stads förkofran bäst främjande, borde icke skäligen läggas Kollegium till last, enär det måhända med mera skäl kunde ifrågasättas, huruvida ej, sedan genom Kongl. Maj:ts och Rikets Ständers sammanstämmande beslut år 1857, den tolagsersättningssumma, som skall tillfalla hvarje stapelstad, blifvit fastställd, en hvar sådan stad, på grund af gällande kommunalförfattning, deruti det heter, att hvad staden samfäldt tillhör i inkomstgifvande rättighet, äfvensom medel, hvilka staten kan hafva åt staden beviljat, skall, der ej annorlunda stadgadt är, anses såsom tillgång till betäckande af stadens gemensamma utgifter, må ega att, utan allt förmynderskap och all inblandning från Kollegii sida, genom sin egen styrelse förvalta tolagsersättningsmedlen på sätt den lämpligast synes. Under sådant förhållande hade Kollegium trott sig i allmänhet bäst efterkomma syftningen med föreskriften uti 1851 års omförmälda nådiga Bref derigenom, att vid underdåniga utlåtandens afgifvande i fråga om taxor å hamnafgifter i stapelstad, hvilka af Kongl. Maj:t ensam fastställas, Kollegium fäst afseende äfven å stadens behållna inkomster af tolagsersättningsmedlen och på sådan grund ej sällan föreslagit nedsättning af begärda hamnafgifters belopp.

Att under årens lopp en och annan uppgift angående tolagsersättningsmedlen, hvilken af vederbörande oriktigt insändts direkt till Kollegii Kammarkontor och derifrån genom förbiseende icke aflemnats till införande i Kollegii diarium, af sådan orsak icke blifvit hos Kollegium anmäld, hade, efter hällen undersökning, befunnits vara med verkliga förhållandet öfverensstämmande. Men Kollegium hade vidtagit åtgärd för att dylika misstag må för framtiden undvikas.

Utaf Stats-Utskottets vid sistförflutna riksdag afgifna Utlåtande N:o 79 inhemtas, att Utskottet då tagit kännedom om de till Kommers-kollegium från städerna insända uppgifter af ifrågavarande beskaffenhet för åren 1864—1866, dervid Utskottet funnit åtskilligt att anmärka i afseende å dessa uppgifters innehåll och uppställning; och erinrade Utskottet om behofvet deraf att Kommers-kollegium, efter uppgifternas granskning, deröfver upprättade ett sammandrag till intagande i Kollegii årligen afgifvande berättelse om rikets handels- och sjöfartsförhållanden. I anledning af Utskottets framställning om aflåtande af en underdånig skrifvelse i ämnet stadnade dock Kamrarne i olika beslut, i följd hvaraf frågan om en sådan skrifvelses aflåtande förföll.

Då emellertid, på sätt Revisorerne ådagalagt, de ifrågavarande uppgifterna för åren 1867—1869 icke i föreskrifven tid och ordning fullständigt till Kollegium inkommit, samt de inkomna uppgifterna i allt fall icke synas hafva föranledt till någon sådan handläggning, som åsyftar kontroll deröfver att tolagsersättningsmedlen må blifva på det för hvarje särskildt fall föreskrifna sätt behörigen använda, har Utskottet, på det ej mindre Kongl. Maj:t, än Riksdagen, må komma i tillfälle erhålla kännedom huru hvarje stad, som erhåller sådan ersättning, fullgör de dermed förenade åligganden, funnit sig böra hemställa,

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes dels förordna att drätsel förvaltningarne i rikets stapelstäder skola vid viss tid hvarje år till Kommers-kollegium insända behörigen styrkta uppgifter öfver beloppet och användandet af de städerna tillflutna tolagsmedel för det näst föregångna året, dels anbefalla Kommers-kollegium att, efter verkställd granskning af dessa uppgifter, deröfver upprätta sammandrag till intagande i Kollegii årliga berättelse om rikets handel och sjöfart; äfvensom att första gången detta sammandrag i sagda berättelse inflyter, detsamma för hvarje stapelstad bör åtföljas af en anteckning om hufvudsakliga innehållet af de Kongl. Bref och Resolutioner, hvilka bestämma till hvilka ändamål tolagsmedlen få användas.

4:o.

**Angående ifrågakäld öfverflyttning till andra embetsverk af de till
Kommers-kollegii verksamhet hörande göromål.**

Revisorerne hafva, under erinran att frågan om Kommers-kollegii indragning såsom särskildt kollegialt embetsverk upprepade gånger varit vid sednaste riksdagar väckt, afslutat sin berättelse med en utredning, angående de göromål, hvilka äro Kommers-kollegium anvisade, och hafva, på grund af denna utredning, angifvit Kollegii göromål så i afdelningar sammanställda, att deraf skulle kunna framgå, till hvilka förutvarande likartade förvaltningsgrenar hvarje afdelning lämpligen skulle kunna hänföras.

Då Utskottet uti 4:de punkten af sitt den 16 sistlidne Februari afgifna Utlåtande N:o 15 öfver en af Herr F. Pettersson inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 119) — deri blifvit föreslaget »att Riksdagen för sin del ville besluta »indragning af Kongl. Kommers-kollegium, i öfverensstämmelse med hvad Revisorerne öfver nämnda verk uti sin berättelse för nästlidet år antydt» — hemställt att berörda motion icke för närvarande må till någon Riksdagens åtgärd föranleda, samt denna hemställan vunnit Riksdagens bifall, anser Utskottet

Revisorerne i ofvanberörda hänseende gjorda framställningar icke påkalla något vidare yttrande.

Stockholm den 7 Mars 1871.

På Utskottets vägnar:

Arvid Fr:son Posse.